

בנק אגוד לישראל בע"מ

דוח מפורט על סיכונים –

גילוי לפי נדבך 3

ומידע נוסף על סיכונים

ליום 30 בספטמבר 2019

בנק אגוד
UNION BANK

	תוכן עניינים
4	רקע
4	עיקרון הגילוי
4	מסגרת הוראות רגולטוריות
5	מידע צופה פני העתיד
6	תחולת היישום
7	יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
9	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים
13	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
14	הרכב ההון
14	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
20	הלימות ההון
21	יחס המינוף
21	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
21	יחס המינוף (LR2)
23	סיכון אשראי
23	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
25	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
25	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
25	שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)
28	סיכון אשראי של צד נגדי
28	גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
28	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
28	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
29	סיכון שוק
29	ניהול סיכון השוק (MRA)
29	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)
30	סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
30	סיכון מניות
31	סיכון נזילות
31	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
31	ניהול סיכון הנזילות
32	סיכון תפעולי
32	ניהול הסיכונים התפעוליים
32	מערכות המידע והמחשוב של הבנק
33	ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע
33	המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום
34	סיכונים אחרים
34	סיכון ציזות
34	סיכון משפטי
34	סיכון מוניטין
35	סיכון אסטרטגי
35	סיכון סביבתי
36	תגמול

רשימת טבלאות

7	טבלה 1: יחסים פיקוחיים עיקריים
13	טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים
15	טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
21	טבלה 4: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
21	טבלה 5: יחס המינוף
24	טבלה 6: איכות האשראי של חשיפות אשראי
25	טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי
26	טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
28	טבלה 9: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית
28	טבלה 10: הקצאת הון בגין התאמת שערות לסיכון אשראי (CVA)
29	טבלה 11: סיכון שוק בגישה סטנדרטית
31	טבלה 12: יחס כיסוי הנזילות

בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן "הבנק") נוסד בשנת 1951. הבנק הוא תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981. מניות הבנק רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

לבנק 35 סניפים הפזורים ברחבי הארץ (הכוללים מרכז לבנקאות פרטית). הבנק מספק ללקוחותיו מגוון שרותי בנקאות. בהתאם לנתונים שפורסמו בדוחות כספיים מאוחדים של כלל הבנקים בישראל ליום 30 בספטמבר 2019, הבנק הוא השישי בגודלו במערכת הבנקאית בישראל.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וכן באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019. בהקשר של השלכות הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק ובעניין התקשרותם מיום 27 בנובמבר 2017 עם בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי"), החלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018, לפיה הודיע על התנגדותו לאישור המיזוג הנזכר לעיל, הודעת בעלי השליטה מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. כן ראה החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 בעקבותיה הצטרף הבנק לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. בנוסף, ראה הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 8 ביולי 2019, לפיה התקשרו בתוספת שניה להסכם עם בנק מזרחי, במסגרתו בין היתר הוארך המועד להתקיימותם של התנאים המוקדמים לפרסום הצעת רכש הקבועים בהסכם ביניהם. נכון למועד הדוחות הושלם שלב ההוכחות והסיכומים בתיק הערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות שלא לאשר את המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, וההליך נמצא לפני מתן פסק דין. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם מר שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

לפרוט נוסף בדבר ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ובדבר התחייבות קבוצת אליהו ביחס להענות הנאמנים מטעמה בחיוב להצעת רכש כאמור לעיל ככל שתפורסם ראה באור 32.א. בדוחות הכספיים לשנת 2018. לעניין התיקון מיום 29 באוקטובר 2019 להיתר החזקת אמצעי השליטה בבנק שניתן לה"ה שלמה וחייה אליהו ולפיו הוארכה התקופה הכוללת למכירת אמצעי השליטה של הנ"ל בבנק ראה פרק "השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו" בדוח הכספי ליום 30 בספטמבר 2019.

בנוסף ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה - פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" לעניין החלטת דירקטוריון הבנק מיום 2 ביולי 2019 לקדם המגעים מול Tech Mahindra, בנוגע להצעתה להספקת שרותי מחשוב ותפעול לבנק ככל שהבנק יוותר בנק עצמאי.

עיקרון הגילוי

הדוח המפורט על הסיכונים כולל מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם. הדוח כולל דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל, כפי המפורט בנדבך 3 להוראות (להלן: "נדבך 3"), ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (להלן: "FSF") ודרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות משימה לשיפור הגילוי (להלן: "EDTF") שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (להלן: "FSB") לשיפור הגילוי על הסיכונים בתאגידים בנקאיים. בנוסף, במסגרת הגילוי נכללו דרישות גילוי נוספות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

מסגרת הוראות רגולטוריות

הבנק מפוקח על ידי המפקח על הבנקים, אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון של הבנק. החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות המדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות באזל 3 (להלן: "באזל 3"). כפי שפורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 2011-201. הוראות באזל 3 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכונים סליקה ועוד) ובמקביל קיים תהליך סקירה המבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים (SREP).

- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

בנוסף, הבנק מיישם בדוח זה דרישות גילוי המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות EDTF ודרישות נוספות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים.

מידע צופה פני העתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח על הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות ההיסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ושינויים ספציפיים שיפורטו להלן.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "צפי", "אמור", "חזוי", "הערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "תחזית", "תכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצון", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. השימוש בביטויים צופי עתיד אלו, כרוך בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהוא מבוסס על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים לא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר על תחזיות לעתיד בנושאים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ועל תוכניות העבודה ותקציב הבנק לשנת 2017. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הנכלל בדוחות אלה, לרבות בגין השפעת נסיבות או אירועים שיקרו לאחר פרסום הדוחות על מידע כאמור.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

בנוסף ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה - פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" לעניין החלטת דירקטוריון הבנק מיום 2 ביולי 2019 לקדם המגעים מול Tech Mahindra, בנוגע להצעתה להספקת שרותי מחשוב ותפעול לבנק ככל שהבנק יוותר בנק עצמאי.

גילוי על פי נדבך 3

בנק אגוד לישראל בע"מ אינו מחזיק בחברות בנות בנקאיות, לאור זאת הדרישות של הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות באזל 3, מיושמות ברמה מאוחדת בלבד.

ככלל, דרישות ההון של הבנק מבוססות על הדוחות הכספיים המאוחדים שלו, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

על פי כללי החשבונאות המקובלים, חברות בנות הנשלטות במישרין או בעקיפין על-ידי הבנק מאוחדות בדוחות הכספיים, בעוד שלמטרות פיקוח על הון, חלים לעתים כללי איחוד שונים. יחד עם זאת, ליום 31 בדצמבר 2018 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה. לפרטים נוספים בדבר חברות מוחזקות עיקריות של הבנק ראה באור 14 בדוחות הכספיים לשנת 2018 ומידע נוסף בפרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2019.

יצוין, כי מתכונת הגילוי של דוח זה הותאמה לדרישות הוראות הדיווח לציבור 651 – "דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים".

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

גילוי על פי נדבך 3

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה 1: יחסים פיקוחיים עיקריים

	ה	ד	ג	ב	א	
	30.9.2018	31.12.2018	31.3.2019	30.6.2019	30.9.2019	
	במיליוני ש"ח					
1	2,637	2,621	2,718	2,769	2,737	הון עצמי רובד 1 ¹
א1	2,569	2,482	2,588	2,649	2,626	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
2	2,637	2,621	2,718	2,769	2,737	הון רובד 1 ¹
א2	2,569	2,482	2,588	2,649	2,626	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
3	3,669	3,551	3,648	3,704	3,533	הון כולל ¹
א3	3,350	3,264	3,372	3,441	3,399	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
4	26,113	24,636	24,518	24,574	25,468	נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח) סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA) יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
5	10.10%	10.64%	11.09%	11.27%	10.75%	יחס הון עצמי רובד 1
א5	9.84%	10.08%	10.56%	10.78%	10.31%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
6	10.10%	10.64%	11.09%	11.27%	10.75%	יחס הון רובד 1
א6	9.84%	10.08%	10.56%	10.78%	10.31%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
7	14.05%	14.41%	14.88%	15.07%	13.87%	יחס הון כולל
א7	12.83%	13.25%	13.75%	14.00%	13.35%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
א11	9.35%	9.38%	9.38%	9.39%	9.38%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ²
א12	0.75%	1.26%	1.71%	1.88%	1.37%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים
13	45,341	44,157	43,004	43,058	44,329	יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	5.82%	5.94%	6.32%	6.43%	6.17%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	5.67%	5.66%	6.02%	6.15%	5.92%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
15	11,400	11,066	10,197	9,885	9,982	יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
16	8,782	8,807	8,309	7,793	7,788	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
17	130%	126%	123%	127%	128%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים) ³

1. נתונים אלו כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מיום ה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
2. דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5% חלות מיום 1 בינואר 2015. כמו כן, החל מיום 1 בינואר 2015 חלות דרישות הון נוספות בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
3. יחס כיסוי הנזילות מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

גילוי על פי EDTF

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים נזילות, סיכונים תפעוליים ובכללם סיכונים משפטיים, סיכונים ציות וכן סיכונים מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק מכוונת לעמידה ביעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו, כל אלו, תוך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ובקרתם. מדיניות ניהול הסיכונים מסייעת לבנק לממש את יעדיו אלה, תוך הגדרת סוגי הסיכונים והיקפם, ועמידה בתיאבון וסיבולת הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון. לצורך זה מופעלים מערכות דיווח ומנגנוני פיקוח ובקרה מתאימים.

לפירוט אודות מטרות ומדיניות ניהול סיכונים בסיכונים השונים, ראה פרקים סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון מניות.

הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק

גילוי על פי EDTF

תהליכי ניהול הסיכונים והלימות ההון בבנק מוסדרים ומפוקחים באמצעות הדירקטוריון וועדותיו, מנכ"לית הבנק והנהלה, ועדות ההנהלה, האגפים העסקיים יוצרי הסיכון, אגף בקרות וניהול סיכונים, אגף כספים, האגף לייעוץ משפטי, אגף משאבים והביקורת הפנימית.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

לתרשים המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בבנק ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לעניין אופן יישום הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לעניין גישת הבנק לניהול סיכונים, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018. לעניין תרבות ניהול הסיכונים המיושמת בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

חברי ההנהלה ונושאי משרה בכירה

להלן השינויים שחלו לעומת המתואר בדוח השנתי לשנת 2018 בעניין חברי הנהלה ונושאי משרה:

א. החל מיום 1 בינואר 2019 ועד יום 1 בנובמבר, 2019 כיהן מר אלון בירון כראש אגף בקרות וניהול סיכונים וכמנהל הסיכונים הראשי בבנק, והחל מיום 1 בנובמבר 2019 מכהנת הגב' שירה רדובן כמ"מ ראש אגף בקרות וניהול סיכונים וכמנהלת הסיכונים הראשית בבנק.

ב. ביום 26 בספטמבר 2019 הודיע המבקר הפנימי של הבנק, מר עקיבא שטרנברג, כי יסיים כהונתו ועבודתו בבנק בינואר 2020.

הסיכונים המובילים והמתפתחים מהותיים

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה כאמור בסיכונים: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני IT, סייבר ואבטחת מידע, סיכונים משפטיים וסיכוני ציית), וכן סיכוני מוניטין וסיכונים אסטרטגיים. בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים בבנק מבוצע כאמור מעקב הדוק אחר כלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק, כמפורט במסמך זה.

בנוסף הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלים או עשויים להשפיע על הבנק ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים.

להלן יפורטו סיכונים פרטניים מהותיים שהינם סיכונים מובילים ומתפתחים אשר הבנק מזהה ונערך לניטורם, הפחתתם וניהולם:

- ביום 30 ביולי 2017 התקבל בבנק מכתב מבעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 30 ביולי 2017 (אסמכתא מס': 2017-01-078216), המובא על דרך הפניה.

בהמשך למכתב זה, התקבלה בבנק ביום 27 בנובמבר 2017 הודעה מטעם המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, לפיה התקשרו באותו יום בהסכם עם בנק מזרחי במסגרתו התחייבו להיענות להצעת רכש חליפין מלאה לרכישת מניות הבנק שיפרסם בנק מזרחי לכל בעלי המניות בבנק, בכפוף לתנאים מתלים שנקבעו לפרסום הצעת הרכש ולהשלמתה, ובכללם אישורים רגולטוריים.

ככל שלא ניתן יהיה להשלים את העסקה במתווה של הצעת רכש, העסקה תבצע על דרך של מיזוג סטטוטורי (להלן "העסקה החלופית"), כאשר הבנק יהיה "חברת היעד" ובנק מזרחי יהיה "החברה הקולטת", וזאת בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בבנק ובבנק מזרחי. ככל שהעסקה החלופית תהא טעונה אישור באסיפה הכללית של הבנק, מתחייבת קבוצת אליהו לתמוך ולהפעיל את כח ההצבעה שלה באסיפה הכללית של הבנק לתמיכה בעסקת המיזוג כאמור, והיא מורה בזאת כך לנאמן, ככל שנדרש, למעט ככל שהצבעתה כאמור אסורה מכח הוראה של רשות רגולטורית (כאשר הובהר, שכיום קבוצת אליהו אינה רשאית להשתתף באסיפות הכלליות של הבנק או לעשות שימוש כלשהו בזכויות ההצבעה או בזכויות אחרות המוקנות מכח החזקותיה).

לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 28 בנובמבר, 2017 (אסמכתא: 2017-01-110619), המובא על דרך הפניה.

ביום 30 במאי 2018 התקבלה בבנק החלטת מ"מ הממונה על התחרות לפיה הוא מודיע על התנגדותו לאישור המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, וכי החלטה זו נתונה לערר בפני בית הדין לתחרות, בהתאם להוראות חוק התחרות, התשמ"ח-1988. ביום 25 ביוני 2018 התקבלה בבנק הודעה מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, בעניין ניהול מגעים מתקדמים להארכת תוקפו של ההסכם עם בנק מזרחי ועל כוונתם להגיש ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 25 ביוני 2018 (אסמכתא מס': 2018-01-055647), המובא על דרך הפניה. ביום 5 באוגוסט 2018 התקבלה בבנק הודעה מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, לפיה התקשרו בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017, הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת הממונה על התחרות. בכלל זה האריכו הצדדים את המועד שנקבע לקיום התנאים המתלים לפרסום הצעת הרכש על פי ההסכם, כך שיחול בחלוף 12 חודשים ממועד החתימה על התוספת (להלן: "המועד הקובע המוארך"). היה ועד למועד הקובע המוארך, יינתן פסק דין לפיו הערר נדחה או היה ולא יינתן פסק דין בערר עד למועד הקובע המוארך מכל סיבה, יבוטל ההסכם (אלא אם הסיכום הצדדים בכתב לדחות איזה מן המועדים).

ביום 6 באוגוסט 2018 קיבל דירקטוריון הבנק החלטה לפיה מאחר והוא סבור כי חלופה אסטרטגית של מיזוג הבנק עם בנק אחר היא חלופה העולה בקנה אחד עם טובת הבנק ונוכח השלכות החלטת מ"מ הממונה על התחרות על אפשרויות מיזוג הבנק בעתיד, הבנק יצטרף לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי על החלטת הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. בהתאם, הצטרף הבנק בחודש ספטמבר 2018 לערר שהוגש על-ידי בעלי השליטה על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. ביום 8 ביולי, 2019 התקבלה בבנק הודעה מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, לפיה בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק ובנק מזרחי התקשרו ביום 8 ביולי, 2019 בתוספת שניה להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר, 2017, במסגרתה, בין היתר, הוארך המועד להתקיימותם של התנאים המוקדמים לפרסום הצעת רכש הקבועים בהסכם ביניהם, כך שיחול ביום 30 בנובמבר 2019 (להלן: "המועד הקובע המוארך"), אולם אם עד למועד הזה לא יינתן פסק דין בהליך הערר אזי כל אחד מן הצדדים יהיה זכאי להודיע לצד השני על דחיית מועד תחולתו של המועד הקובע המוארך ליום 31 בדצמבר, 2019. ביום 25.11.2019 התקבל בבנק מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק עותק ההודעה שנשלחה על ידם לבנק מזרחי בדבר הארכת ההסכם שנחתם בינם לבין בנק מזרחי ביום 27 בנובמבר, 2017 וזאת עד ליום 31.12.2019, בהתאם לזכותם מכח התוספת השניה להסכם הנ"ל. נכון למועד הדוחות הושלם שלב ההוכחות והסיכומים בתיק הערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות שלא לאשר את המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, וההליך נמצא לפני מתן פסק דין. (לפרטים נוספים ר' דוח מידי של הבנק מיום 5 באוגוסט 2018 (אסמכתא מס': 01-073461-2018) ודוח מידי של הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 (אסמכתא מס': 01-073914-2018) ודוח מידי של הבנק מיום 9 ביולי, 2019 (אסמכתא מס': 01-058989-2019) ודיווח מידי מיום 25 בנובמבר, 2019 (אסמכתא מס': 01-101826-2019) המובאים על דרך ההפניה, וכן ראה באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק ליום 30 בספטמבר 2019. כן ראה דיווח מידי מיום 30 באוקטובר, 2019 (אסמכתא מס': 01-092055-2019) בעניין הארכת התקופה למכירת אמצעי השליטה של ה"ה שלמה וחיה אליהו בבנק" (ראה גם פרק "השליטה בבנק" בדוח הכספי השנתי ובדוח זה). בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם מר שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

לפירוט נוסף בדבר ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ובדבר התחייבות קבוצת אליהו ביחס להענות הנאמנים מטעמה בחיוב להצעת רכש כאמור לעיל ככל שתפורסם ראה באור 32.א. בדוחות הכספיים לשנת 2018. לעניין התיקון מיום 29 באוקטובר, 2019 להיתר החזקת אמצעי השליטה בבנק שניתן לה"ה שלמה וחיה אליהו ולפיו הוארכה התקופה הכוללת למכירת אמצעי השליטה של הנ"ל בבנק ראה פרק "השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו" בדוח הכספי ליום 30 בספטמבר 2019.

יצוין כי קיים סכסוך עבודה עם ועדי העובדים בבנק על רקע כוונת בעלי השליטה למכור את החזקותיהם בבנק. בתוך כך, במחצית הראשונה של שנת 2019 הגישו מורשי החתימה בבנק לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב בקשה לחייב את הבנק לשלם בonus רווחים בגובה 2 משכורות בגין שנת 2017 למנהלים ומורשי החתימה בבנק בהתאם למענק ששולם לעובדי בנק לאומי. שלב ההוכחות והסיכומים בהליך בבית הדין האזורי לעבודה הסתיים והתיק ממתין לפסק דין. בימים אלו הוגשו הסיכומים וממתינים להכרעת בית הדין. בנוסף, החל ועד המנהלים בעיצומים חלקיים על רקע דרישתם לתשלום תוספות שכר בהתאם להסכם השכר שנחתם בלאומי.

במסגרת הבנה שהושגה עם ועד הפקידים בנושא מענקי היובלות, הוסכם עמם על שקט תעשייתי בנושא בonus ותוספות שכר עד סוף הרבעון הראשון לשנת 2020. לאור הסכסוכים הפתוחים ונוכח התממשכות מצב אי הודאות, בד בבד עם צעדי ההתייעלות שנקטו, מתגבר הסיכון להחרפה בצעדים הננקטים על ידי העובדים.

במסגרת מאמצי הבנק לצמצם את הסיכונים, ביום 29 בנובמבר 2018 אישר דירקטוריון הבנק עקרונות לתכנית פעולה להתייעלות שמטרתה הינה, בין היתר, להגדיל את יחסי ההון של הבנק, כך שבמהלך שנת 2019 יחס הלימות ההון הראשוני של הבנק לא ירד מרמה של 10.3%, תוך שמירת יציבות הרווחיות והתשואה. ביום 31 בדצמבר 2018 אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, במסגרתה עתידים לפרוש מהבנק כ-70 עובדים מהבנק, 40 עובדים בשנת 2019 והיתר בשנת 2020 (נכון למועד פרסום הדוחות פרושו 34 עובדים ועד לסוף שנת 2019 צפויים לפרוש 20 עובדים נוספים). לתכנית פרישה זו צפויה השפעה חיובית על רווחיות הבנק בשנים הבאות. ביום 17 בינואר 2019 התקבל אישור הפיקוח להקלה לפיה יוכל הבנק לפרוס את השפעת עלויות התוכנית לעניין חישוב הלימות ההון על פני 5 שנים.

לפרטים נוספים בעניין תכנית ההתייעלות ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוחות הכספיים לשנת 2018, וכן ביאור 16.ד. בתמצית הדוחות הכספיים. הבנק ימשיך לעקוב ולבחון את הצעדים הנדרשים נוכח אי הודאות.

הפעילות בבנק נשענת במידה רבה על מערכות מידע ומחשוב המותאמות לצרכיו. פעילות טכנולוגית המידע מאופיינת, בין היתר, בתהליכים חוצי ארגון, תוך השפעה משמעותית על התנהלות הבנק. בנוסף, לבנק התקשרות מהותית רבת שנים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול עיקריים מבנק לאומי לישראל בע"מ החושפת את הבנק לסיכונים בתחום מיקור חוץ. הסכם המחשוב והתפעול הנוכחי נחתם לתקופה של 10 שנים אשר הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. ממועד זה החלה תקופה של שלוש שנים המוגדרת כ"פרויקט סיום ההתקשרות". ההתקשרות עם בנק לאומי מגובה באישורים הרגולטוריים הנדרשים. לבנק תלות בלאומי היות ולא קיימת חלופה מיידית זמינה למערכות המסופקות על ידו, ולכן נזק למערכות עלול לגרום לבנק לחשיפה או לנזק מהותי. עם התקרבות מועד סיום תקופת ההתקשרות עם לאומי, הבנק החל בבחינת האפשרויות העומדות בפניו ובמסגרת זו פנה לספקים שונים לצורך קבלת הצעות לשירותי מחשוב ותפעול ובחן החל מסוף 2016 ועד לרבעון הראשון של שנת 2018 הצעות ראשוניות שלהם תוך הסתייעות בשירותי ייעוץ חיצוניים, ובפיקוח ועדה דירקטוריונית ייעודית (הועדה לענייני טכנולוגית המידע וחדשנות טכנולוגית). יחד עם זאת, בעקבות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי עוכב התהליך עקב חוסר הודאות באשר לעתידו העצמאי של הבנק.

לאור התמשכותו של מצב אי הודאות והעיכוב בלוחות הזמנים של פרויקט החלפת מערכות המחשוב של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק ביום ה-29 במרס, 2018 את הצעת בנק לאומי שהתקבלה בבנק באותו מועד, שעיקרה הינם כי על רקע העסקה של בעלי השליטה יסכים בנק לאומי, לדחות את תום תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, ובלבד שבכל מקרה בו יבקש הבנק להקדים את תום תקופת ההפרדות, תינתן ללאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות לפני מועד סיום ההפרדות.

נוכח פניית הצדדים לקבלת אישור הממונה על התחרות לפטור מהסדר כובל ביחס להארכת ההתקשרות בין הבנק לבין לאומי, נמסר לבנק על ידי הממונה על התחרות, כי על פניה נראית פניית הצדדים כמיזם משותף אשר מתאים לבחינת הצדדים על פי "הוראות ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים)(הוראת שעה) תשס"ו-2006" ולכן אינו מצריך אישור הממונה על התחרות. כמו כן קיבל הבנק אישור מאת הפיקוח על הבנקים כי אין לו התנגדות להארכת תקופת מתן שירותי המחשוב לבנק על ידי לאומי עד ליום 30 ביוני 2021.

בנוסף, עקב התמשכות תקופת אי הודאות בה פועל הבנק כאמור לעיל, ולצורך הערכות להמשכיות קבלת שירותים ביחס למערכות הליבה של הבנק ולהחלפת ספק שירותי מחשוב - אם הבנק יוותר בנק עצמאי, ובהתחשב בלוחות הזמנים להסבת מערכות ליבה שעשויה לארוך מספר שנים, חידש הבנק תהליך בחינת, עדכון וטיוב ההצעות שקיבל מספקים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול כאמור. במסגרת תהליך זה, החליט דירקטוריון הבנק ביום 2, ביולי, 2019 למקד התהליך בבחינת וטיוב הצעתה של Tech Mahindra, ולקדם המגעים מולה בנוגע להצעתה תוך הבהרה כי התקשרות לא תבוצע או ניתן יהיה להפסיקה אם הבנק לא יוותר בנק עצמאי, כאשר לא תבוצע כל פעולה היוצרת מחויבות או התחייבות של הבנק כלפי Tech Mahindra מכל סוג, אלא אם יתקבל אישור פרטני מראש של דירקטוריון הבנק.

במקביל למו"מ עם Tech Mahindra אותו מנהל הבנק בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק הנזכרת לעיל ונוכח אי יכולתו של הבנק להשלים את פרויקט החלפת מערכות המחשוב עד למועד הארכת ההסכם עם לאומי, 30 ביוני 2021, מקיים הבנק מגעים עם בנק לאומי למציאת פתרון להמשך קבלת שירותי מחשוב מבנק לאומי לתקופה מוגבלת עד לקבלת שירותי מחשוב ותפעול מספק חדש, באופן שיאפשר החלפת המערכות בצורה תקינה. נכון למועד דוחות אלו לא הבשילו המגעים שהתקיימו עד כה עם בנק לאומי ביחס לאספקת פתרון זמני לבנק כאמור לעיל.

בהתחשב בתשומות שתדרשנה לביצוע פרויקט החלפת מערכות מחשוב, ככל שהבנק יוותר בנק עצמאי, ולקבלת שירותי מחשוב לתקופה המוגבלת, ולהוצאות וההשקעות שתדרשנה מהבנק במקביל, הן לצורך ביצוע פרויקט החלפת מערכת המחשוב והן להמשך קבלת השירותים לתקופה המוגבלת, צפויה עליה משמעותית בעלויות המחשוב של הבנק לתקופה מוגבלת (הכוללת הן את תקופת פרויקט החלפת המערכות והן את שנות הפעילות הראשונות של המערכת לאחר החלפתה, עקב העמסה מואצת של הוצאות הפחת בגין המערכת החדשה) ובהתאם גם פגיעה משמעותית ברווחיות הבנק שאין ביכולת הבנק להעריכה בשלב זה. כן יהיו לכך השלכות על גובה חשיפת הבנק לסיכונים שונים, ובראש ובראשונה לסיכון של טכנולוגית המידע ולסיכון האסטרטגי.

נכון למועד הדוחות אין וודאות באשר לתוצאות המו"מ בין הבנק לבין Tech Mahindra, לרבות בשל גורמים ונסיבות שאינם בשליטת הבנק ו/או בשל מכשולים אחרים בהוצאתו לפועל של התהליך והמגעים האמורים, וכן בשל תוצאותיו האפשריות של הערר התלוי ועומד על החלטת מ"מ הממונה על התחרות שלא לאשר את המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי והשלכות פסק הדין בנושא על עתידו של הבנק כבנק עצמאי. לפיכך, האמור לעיל והנובע ממנו מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, אשר עשוי להסתיים ללא התקשרות בין הבנק לבין Tech Mahindra או להתממש באופן שונה מהצפוי, כאשר אין וודאות כי יתרחש על רקע האמור לעיל ונוכח חוסר הודאות בו פועל הבנק, פחתה רמת הודאות הנוגעת להתממשות התכנית האסטרטגית של הבנק, ובהתאמה, עלה הסיכון האסטרטגי. בהתאם לכך, התואמה תכנית העבודה של הבנק לתכנית האסטרטגית ולתקופת אי הודאות בה מצוי הבנק, לרבות דחיית הטיפול במשימות ארוכות טווח ועתירות משאבים, וזאת עד להתבהרות מצב הדברים.

- ההתפתחות והחדשנות הטכנולוגית משפיעות על האופן בו בנקים מנהלים את עסקיהם ועל האופן בו הם מתקשרים עם לקוחות, ספקים ושותפים. קצב השינויים המהיר, החדשנות, קישור של מערכות מידע ותיקות של התאגיד הבנקאי לתשתיות מחשוב מודרניות ופתוחות, כמו גם התלות הגוברת בשירותי מחשוב המסופקים ע"י צדדים שלישיים, יוצרים כר נרחב להיווצרות חולשות במערכי ההגנה של התאגיד הבנקאי. מנגד חל גידול בעוצמת איומי סייבר ואבטחת מידע, מבחינת היקפם, גורמי האיום תחום זמינות כלי התקיפה. זהו הסיכון הלא פיננסי המהותי ביותר אליו חשופים הבנקים. תקיפת סייבר על מערכות IT ואתרי הבנק, עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות, לגרום עיכוב במתן שירות, לגרום לגניבת נתוני הלקוחות, כמו גם לפגיעה אפשרית בהם ופגיעה במוניטין הבנק ובאמון הציבור ביחס ליכולתו לנהל את נכסי הלקוחות באופן נאות, ולייצר חשיפות משפטיות. איומי הסייבר מתאפיינים, בין היתר, בהתפתחות שוטפת, בתחום ובמורכבות של ההתקפות על מערכות מחשוב, בהעצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי בזיהוי התקפות אלו והגורמים המבצעים את התקיפות. בשנים האחרונות חל גידול במספר ובעוצמת ניסיונות תקיפה מסוגים שונים, ובכלל זה התקפות סייבר על מערכות מידע של ארגונים עסקיים, ארגונים פיננסיים ואחרים, שנועדו להשיג גישה לא מורשית למערכות ממוחשבות על מנת לבצע שימוש שלא כדין בנכסים או במידע רגיש, חבלה במידע או שיבושים בפעילות ועוד. על כן, הבנק נדרש לתת דגש מיוחד ולנקוט בצעדים הדרושים לצורך ניהול אפקטיבי של הגנת הסייבר ואבטחת המידע (להלן "הגנת הסייבר") תוך התאמה לדינאמיות של תחום זה. יתרה מכך, מיקור חוץ של מערכות הליבה בלאומי חושף את הבנק גם לסיכונים בלאומי ולאטגריים ייחודיים בתחום הגנת הסייבר בהערכות השוטפת וביצירת ממשקי עבודה מתאימים. ביום 31 בדצמבר 2018 אישר הדירקטוריון ארגון מחדש של יחידות מערך אבטחת מידע ולוגיסטיקה תוך הסטת פעילות קווי ההגנה ליחידות הרלוונטיות בבנק לחיזוק הממשל התאגידי והשגת התייעלות מהסינרגיה. המלצות אלו נדונו עם יועץ סייבר אסטרטגי לחברות מובילות בארץ ובעולם. בהתאם, במהלך הרבעון הראשון 2019 הוכפפה פעילות הסייבר בקו הראשון למערך מערכות המידע, לניצול הידע וההיכרות במערך מערכות מידע עם נושאים אלו ולשיפור הסינרגיה בין היחידות, במקביל לחיזוק מערך ההגנה בקו השני.

- במסגרת תהליכי ניהול הסיכון ההתנהגותי (conduct risk), הבנק מנהל את עסקיו תוך הקפדה על דרישות הדין וערכי ההגיונות, בין היתר במסגרת התנהלותו היומיומית מול לקוחותיו ובכלל זה תוך בחינת התאמת ההצעות הניתנות להם לצרכיהם וכן, בסיוע בקבלת החלטות נבונות כלולים ובקידום האינטרסים שלהם בתהליך זה.

- במסגרת טיפולו השוטף בסיכונים הציות, נוקט הבנק בצעדים למזעור סיכונים חוצי גבולות וסיכונים הנובעים מחקיקת ה-FATCA וה-CRS, בפעילותו מול לקוחותיו בעלי תושבות מס זרה, לרבות סיכונים הנובעים מאי-ציות לחוקי המס בישראל. בהתאם לתקן ה-CRS (בתוקף מינואר 2019), נדרש הבנק לבדוק, לזהות ולדווח אודות חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בעלי תושבות מס שאינה ארה"ב. במסגרת התקנות נדרש הבנק לדווח רטרואקטיבית לגבי השנים 2017 ו-2018 (עד ל-23 ביוני 2019 ו-8 בספטמבר 2019, בהתאמה). דיווח זה נעשה על סמך הצהרות שהתקבלו בעבר מהלקוחות במהלך הרבעון השני השלים הבנק את משלוח המכתבים ללקוחות אשר ידווחו בגין שנת 2018, וכן העביר ביום 23 ביוני 2019 את הדיווח בגין שנת 2017 לרשות המיסים בישראל, במסגרתו דווחו כ-4,000 חשבונות.

- במסגרת התכנית האסטרטגית של הבנק נקבעו יעדים אסטרטגיים ארוכי טווח לצורך שיפור הרווחיות והתשואה, לרבות שיפור ביעילות התפעולית לצד הקטנת ריכוזיות הלווים, והסטה של נכסי סיכון מהאשראי העסקי לאשראי ללקוחות קמעונאיים. תחום הקמעונאות הוגדר כמנוע הצמיחה המרכזי לשנים הקרובות, ובכלל זה מתן אשראי ללקוחות כל הבנקים, אשר מטופל במרכז הלוואות ייעודי שהוקם לצורך כך. לאחרונה קיימות יוזמות רגולטוריות בתחום האשראי הצרכני אשר עלולות להשפיע על מידת יישום היעדים ארוכי הטווח של הבנק. בפרט, שיפור היכולות הנובעות משימוש במאגר נתוני אשראי, המאפשר לכל גוף לקבל מידע אגרטיבי על כל לקוח במערכת הבנקאית, ומ-API Open, המאפשר לנותני שירות להתחבר למערכות הבנק ולשלוח מידע עדכני בזמן אמת על הלקוח, אשר צפויים להגביר את התחרות בקרב הלקוחות הקמעונאיים, ובכלל זה מול גופים חוץ בנקאיים. יצוין כי Open API מגדיל גם את פוטנציאל החשיפה לסיכונים סייבר, כאמור לעיל. בנוסף, המשך סביבת הריבית הנמוכה במקביל להקצאת משאבים לפרויקט הסבת מערכות המחשב, משפיעים על יכולת שיפור הרווחיות והתשואה בטווח הקצר.

חלק מהמידע המפורט לעיל בקשר לסיכונים המובילים והמתפתחים שאינו מתייחס לעובדות ההיסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ועוד. כמו כן, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח דירקטוריון והנהלה.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

הטבלה להלן מספקת סקירה כללית על סך נכסי הסיכון המשוקללים (RWA) שיוצרים את המכנה של דרישות ההון מבוססות הסיכון. פירוט נוסף של נכסי הסיכון המשוקללים מוצג בחלק הבא – "הרכב ההון".

טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים

	א	ב	ג
	נכסי סיכון משוקללים		
	30.9.2019	30.6.2019	30.9.2019
	דרישות הון מזעריות		
	א	ב	ג
	במיליוני ש"ח		
1	21,981	21,125	2,833
	סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית)		
6	127	118	16
	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)		
10	82	72	11
	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)		
20	507	483	65
	סיכון שוק		
24	2,022	2,034	260
	סיכון תפעולי		
25	749	742	96
	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)		
27	25,468	24,574	3,281
	סך הכל		
	א	ב	ג
	נכסי סיכון משוקללים		
	30.9.2018	30.6.2018	30.9.2018
	דרישות הון מזעריות		
	א	ב	ג
	במיליוני ש"ח		
1	22,639	22,777	2,909
	סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית)		
6	165	188	21
	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)		
10	114	87	15
	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)		
20	540	457	69
	סיכון שוק		
24	1,967	1,935	253
	סיכון תפעולי		
25	688	675	88
	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)		
27	26,113	26,119	3,355
	סך הכל		

ביום 27 במרץ, 2019 רכש הבנק פוליסת ביטוח בגין חשיפות אשראי לערביות שהבנק הוציא / יוציא בהתאם לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974 ולהתחייבויות להוצאת ערביות כאמור ולערבויות ביצוע, הכל בקשר לפרויקטים אשר נחתמו ו/או יחתמו לגביהם הסכמים לליווי פיננסי עם הבנק מעת לעת (להן ביחד: "הערבויות"). הביטוח נעשה באמצעות חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (Captive) שהוקמה בחו"ל, ונרכש ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג בינלאומי גבוה ומבטח את הבנק למקרה בו יידרש הבנק לשלם בשל חילוט הערביות, הכל בהתאם לתנאי הפוליסה. הביטוח נכנס לתוקפו ביום 31 במרץ 2019. רכישת הביטוח נועדה, בעיקרה, להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערביות תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם לתנאים שנקבעו בהוראות הפיקוח על הבנקים. נכון ליום 30 בספטמבר 2019 החלק המבוטח מהערבויות היה בהיקף של כ-1.9 מיליארד ש"ח. רכישת הביטוח הביאה לגידול בכ-0.2% ביחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק.

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רובד 1 (הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) ולהון רובד 2. נכון למועד הדיווח לא קיים הון רובד 1 נוסף.

הון עצמי רובד 1 כולל את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק ובניכוי התאמות פיקוחיות כנדרש בהוראות הפיקוח על הבנקים. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (Debt Value Adjustment - DVA). (סיכון אשראי עצמי - כאשר לבנק התחייבות כלפי הצד הנגד בעסקאות נגזרות פיננסיות, נדרש בהתאם להוראות תקן חשבונאי אמריקאי FAS 157, להביא לידי ביטוי בתחשיב השווי ההוגן של המכשיר הנגזר את ההסתברות לחדלות הפירעון של הבנק. התאמה זו מביאה למצב שההתחייבות כלפי הצד הנגדי קטנה בגובה ההתאמה של הסיכון).

הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים עם מנגנון ספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. סכום כתבי התחייבות נדחים העומדים בתנאי הכשירות של באזל 3 ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2 עומד על כ-525 מיליון ש"ח. לפי חברת מידרוג דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים הוא A3.il (hyd). בנוסף, כולל הון רובד 2 מכשירי הון וכתבי ההתחייבות אשר אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל 3, אשר מופחתים בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם להוראות המעבר המאפיינים העיקריים של כתבי ההתחייבות הנדחים הינם – תקופת פירעונם לא תפחת מחמש שנים, הם מונפקים ללא בטוחות, הזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של נושים אחרים של הבנק, למעט נושים המחזיקים בהון רובד 1 ובמכשירי ההון ברובד 2. מסכומם המוכר כהון רובד 2, כאמור, יופחתו 20% בתחילת כל שנה מחמש השנים האחרונות לפני מועד פירעונם (כאשר במקרה של כתב התחייבות נדחה הנפרע לשיעורין, יש לבצע הפחתה כאמור, מכל שיעורין).

נכון למועד הדיווח מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים עד לתקרה של 30% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 (ההון הפיקוחי - הוראות מעבר).

ההון הכולל של הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2019 ב-3,533 מיליון ש"ח לעומת 3,704 מיליון ש"ח ביום 30 ביוני 2019. הירידה בהון נובעת מקיטון ביתרת שטרי ההון המוכרים כהון רובד 2 בסכום של כ-120 מ' ש"ח, ירידה של 58 מ' ש"ח בקרן הון זכויות עובדים גידול של כ-26 מ' ש"ח בניכויים בגין התאמות פיקוחיות והפחתת ההתאמות בגין תכניות התייעלות בסכום של 9 מ' ש"ח. ירידה זו קוזזה על ידי רווח של 29 מ' ש"ח וגידול של 31 מ' ש"ח בקרן הון בגין ני"ע זמינים למכירה.

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2019	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
				במיליוני ש"ח
				הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
1				הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
	952	952	952	
2				עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
	1,566	1,602	1,673	
3				רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
	(20)	15	38	
7				הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
	2,498	2,569	2,663	
				הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוח וניכויים
11				מיסים נדחים לקבל שמימושם מבוסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (temporary differences)
	(3)	-	-	
15				רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
	(1)	-	(7)	
19				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
	-	-	-	

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2019	
סכומים				סכומים
שלא נוכו				שלא נוכו
מההון				מההון
הכפופים				הכפופים
לטיפול				לטיפול
הנדרש				הנדרש
לפני				לפני
אימוץ				אימוץ
הוראה				הוראה
202				202
בהתאם				בהתאם
לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3
				יתרה
				במיליוני ש"ח
				20
				השקעות בהון של תאגידים
				פיננסיים שאינם מאוחדים
				בדוחות לציבור של התאגיד
				הבנקאי, כאשר החזקת
				התאגיד הבנקאי עולה על
				10% מהון המניות הרגילות
				שהונפקו על ידי התאגיד
				הפיננסי
				-
				22
				מיסים נדחים לקבל שנוצרו
				כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר
				סכומם עולה על 10% מהון
				עצמי רובד 1
				(30)
				25
				התאמות פיקוחיות וניכויים
				נוספים שנקבעו על ידי
				המפקח על הבנקים
				1 111
				27
				סך כל ההתאמות הפיקוחיות
				והניכויים בהון עצמי רובד 1
				74
				28
				הון עצמי רובד 1
				2,737
				הון רובד 1 נוסף: מכשירים
				36
				הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
				הון רובד 1 נוסף: ניכויים
				43
				סך כל הניכויים להון רובד 1
				נוסף
				-
				44
				הון רובד 1 נוסף
				-
				45
				הון רובד 1
				2,737
				הון רובד 2: מכשירים והפרשות
				46
				מכשירים שהונפקו על ידי
				התאגיד הבנקאי (שאינם
				נכללים בהון רובד 1) ופרמיה
				על מכשירים אלו
				-
				47
				מכשירי הון רובד 2 שהונפקו
				על ידי התאגיד הכשירים
				להכללה בהון הפיקוחי
				בתקופת המעבר
				2
				9
				9

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2019	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
				במיליוני ש"ח
48				מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
	657	760	546	
49				מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
	139	242	21	
50				הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
	264	263	248	
51				הון רובד 2 לפני ניכויים
	930	1,032	796	
				הון רובד 2: ניכויים
58				סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
	-	-	-	
59				הון רובד 2
	930	1,032	796	
60				סך ההון
	3,551	3,669	3,533	
61				סך נכסי סיכון משוקללים
	24,636	26,113	25,468	
				יחס הון וכריות לשימור הון (באחוזים)
62				הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	10.64%	10.10%	10.75%	
63				הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	10.64%	10.10%	10.75%	
64				ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	14.41%	14.05%	13.87%	
				דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים
65				יחס הון עצמי רובד 1 מזערי ² שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	9.38%	9.35%	9.38%	
66				יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	9.38%	9.35%	9.38%	
67				יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	12.88%	12.85%	12.88%	

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2019	
סכומים				סכומים
שלא נוכו				שלא נוכו
מההון				מההון
הכפופים				הכפופים
לטיפול				לטיפול
הנדרש				הנדרש
לפני				לפני
אימוץ		לפני אימוץ		אימוץ
הוראה		הוראה		הוראה
202		202		202
בהתאם		בהתאם		בהתאם
לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3
				יתרה
במיליוני ש"ח				
68				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
	- 141	- 135	-	115
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
69				השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
	-	-	-	-
71				מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
	- 285	- 275	-	299
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
72				הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
	- 264	- 263	-	248
73				התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
	- 277	- 295	-	287
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר				
80				סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
	- 603	- 603	-	452
81				סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
	-	-	-	-

1. נתונים אלו כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
2. דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% יחס הון כולל בשיעור 12.5% בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

הלימות ההון

גילוי על פי EDTF

הלימות ההון של תאגיד בנקאי הינה מרכיב מרכזי בהערכת יציבותו של התאגיד.

הלימות ההון נבחנת באמצעות היחס שבין בסיס ההון לבין הסכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בעסקי הבנק, כהגדרתם בהוראות באזל 3.

הוראת באזל 3 שמה דגש על ניהול הסיכונים תוך קישור בין פרופיל הסיכונים של הבנק ואיכות ניהולם לבין הקצאת ההון הנדרשת, וזאת במטרה להביא לחיזוק עמידותה של המערכת הבנקאית בעתות משבר.

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בתחומי סיכון האשראי וסיכון השוק, וגישת האינדיקטור הבסיסי עבור סיכונים תפעוליים. מעבר לכך, הבנק מקיים תהליך פנימי להערכת הסיכונים והקצאת הון על מנת להבטיח כי הבנק מקצה מספיק הון כנגד מכלול הסיכונים (להלן: "ICAAP"). במסגרת תהליך ה-ICAAP נבחנת נאותות יעדי ההון, גם תחת תרחישי קיצון, בהתחשב בפרופיל הסיכון של הבנק, לרבות תכנון וניהול ההון.

לעניין אופן יישום תהליך ה-ICAAP בבנק, תכנון ההון ויעדי ההון, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3
 הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה") קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, הפועל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות סיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%.

יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2019 עמד על 6.17% לעומת 6.43% ביום 31 בדצמבר 2018. גידול זה נובע מגידול בהון רובד 1 (בעיקר רווח 100 מיליון ש"ח ועליה בקרן הון בגין ני"ע זמינים למכירה של 112 מיליון ש"ח).

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

טבלה 4: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
41,316	41,680	41,863	1. סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	2. התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אל לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
-	-	-	3. התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	4. התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
2,754	3,413	2,624	5. התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
87	248	(158)	6. התאמות אחרות
44,157	45,341	44,329	7. חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

טבלה 5: יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
			חשיפות מאזניות
40,090	40,797	41,138	1. נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
(15)	-	(30)	2. (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
40,075	40,797	41,108	3. סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)

טבלה 5: יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
חשיפות בגין נגזרים			
791	664	755	4. עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
410	421	465	5. סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
0	-	-	6. גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
(441)	(397)	(683)	7. (ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	-	8. (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	-	9. סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	10. (קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
760	688	537	11. סך החשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
568	443	60	12. נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	13. (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	-	14. חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	-	15. חשיפות בגין עסקאות כסוכן
568	443	60	16. סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
9,801	10,382	9,479	17. חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו ²
(7,047)	(6,969)	(6,855)	18. (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
2,754	3,413	2,624	19. פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות			
44,157	45,341	44,329	20. סך החשיפות
2,621	2,637	2,737	21. הון רובד ¹
יחס המינוף			
5.94%	5.82%	6.17%	22. יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

- נתונים אלו כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.
- הירידה ביתרת החשיפות החוץ מאזניות מול הרבעון המקביל אשתקד נובעת בעיקר מסיום של פרויקטים של בניה למגורים המאופיינים ביתרות גדולות של חשיפות חוץ מאזניות.

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

גילוי על פי דבר 3

סיכון האשראי הינו סיכון לגרימת הפסד לבנק כתוצאה מחדלות פירעון או ירידה בכושר הפירעון של צד נגדי של הבנק לעסקה, תוך אי עמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו, והינו הסיכון המשמעותי ביותר אליו נחשף הבנק במסגרת פעילותו בעיקר מבחינת היקפו ביחס לסיכונים אחרים.

לעניין ההתקשרות בין הבנק לבין מימון ישיר מקבוצת ישיר 2006 בע"מ ותיקון להסכם בניהם, ראה באור 7.ב.10 לתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

ביום ה-12 באפריל 2019 נכנס לתוקפו חוק נתוני אשראי, שמטרתו לקבוע הסדר כולל לשיתוף בנתוני אשראי. הסדר זה צפוי לשפר את איכות המידע אשר יהיה זמין לבנק בעת החלטה על מתן אשראי ללקוח ושיפור אפשרויות המימון העומדות בפני הלקוחות במערכת הבנקאית. מאידך, בטווח הקצר של יישום החוק חלה ירידה בכמות המידע של הבנק על לקוחותיו הקיימים, וזאת עד להשלמת תהליך החתמת הלקוחות. הוגדרו תנאים לדרישת חתימת הלקוחות. להערכת הבנק החוק צפוי להביא להגברת התחרות מצד גופים חוץ בנקאיים באופן משמעותי.

לעניין מסגרת העבודה לניהול סיכון האשראי בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

גילוי על פי נדבך 3

טבלה 6: איכות האשראי של חשיפות אשראי

יתרות ליום 30 בספטמבר 2019				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו (1)				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
291	34,904	(18)	35,177	1 חובות, למעט אג"ח (2)
62	4,550	(53)	4,559	2 אג"ח (3)
39	10,023	(18)	10,044	3 חשיפות חוץ מאזניות (4)
392	49,477	(89)	49,780	4 סה"כ
יתרות ליום 30 בספטמבר 2018				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו (1)				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
358	35,137	(54)	35,441	1 חובות, למעט אג"ח (2)
60	5,231	(33)	5,258	2 אג"ח (3)
33	11,089	(20)	11,102	3 חשיפות חוץ מאזניות (4)
451	51,457	(107)	51,801	4 סה"כ
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018 (*)				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו (1)				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
362	35,078	(18)	35,422	1 חובות, למעט אג"ח (2)
71	4,667	(45)	4,693	2 אג"ח (3)
32	10,578	(19)	10,591	3 חשיפות חוץ מאזניות (4)
465	50,323	(82)	50,706	4 סה"כ

(*) סווג מחדש

1. חשיפה במונחי יתרת חוב רשומה, כלומר לאחר מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
2. לרבות אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים ובממשלה ונכסים אחרים.
3. ללא מניות בתיק למסחר וללא השקעות ברכיבי הון פיקוחיים של תאגידים פיננסיים אשר כלולות בסעיף נכסים אחרים. כמו כן, ללא פריטים שאינם כספיים דוגמת פעילות בשוק המעוף, הכלולים בחשיפות חוץ מאזניות.
4. לרבות סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר השפעת הסכמי קיזוז (Netting) ולאחר הכפלה במקדם התוספת (Add-on)) ופעילות לקוחות בשוק המעוף שאינה עונה על הגדרת נגזר.

למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הפגומים בבנק ראה פרק סקירת הסיכונים, תחת פרק סיכון איכות תיק האשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה.

לפרטים נוספים, ראה באור 13 "מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

גילוי על פי נדבך 3

סיכון ריכוזיות תיק האשראי

סיכון ריכוזיות הינו אחד מסוגי הסיכון העומדים בפני תאגיד בנקאי בפעילותו העסקית. בניגוד לרכיבי הסיכון האחרים המוגדרים בדרך כלל ברמת עסקה בודדת, או ברמת צד נגדי יחיד, החשיפה לסיכון הריכוזיות נובעת מהרכב תיק נכסי הסיכון של הבנק או מהרכב החשיפות שלו.

ניתן לחלק את סיכון התיק לשני רכיבים: סיכון שיטתי (systematic risk factor), המושפע מאירועים מאקרו כלכליים ולא ניתן להפחיתו, וסיכון ספציפי אקראי (idiosyncratic risk factor), המוגדר ברמת הלווה הבודד, ותלוי ברמת הניהול ובביצועי הפירמה.

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון וסיבולת סיכון לריכוזיות האשראי בחתכים שונים. לפירוט נוסף ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

גילוי על פי נדבך 3

כחלק מניהול סיכון האשראי מקבל הבנק מלקוחותיו בטוחות לצורך הבטחת האשראי. במסגרת באזל 3, בנדבך הראשון, הבנק מכיר בביטחונות על פי הגישה המקיפה, כהגדרתה בהוראה. בגישה זו, ערך הביטחון נטו מופחת בהתאם למקדמים לפי סוג הנכס, התאמת מטבע או תקופה לפירעון.

לפירוט סוגי הביטחונות הפיננסיים הכשירים בהם הבנק עושה שימוש לצורך חישוב הלימות ההון ואופן הערכתם לצרכי הפחתת סיכון, ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

בנוסף, החל מיום 31 במרץ 2019 הבנק משתמש בפוליסות ביטוח להפחתת סיכון האשראי של ערבויות ומסגרות בלתי מנוצלות פרויקטים אשר נחתמו ו/או יחתמו לגביהם הסכמים לליווי פיננסי. לפרטים נוספים ראה פרק סקירת נכסי סיכון משוקללים.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
	לא מובטחים			מובטחים			
	מזה: על ידי יתרה			מזה: על ידי ביטחון			
	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח
	במיליוני ש"ח						
	יתרות ליום 30 בספטמבר 2019						
1 חובות, למעט אג"ח	31,453	3,724	2,012	3,696	1,997	28	15
2 אג"ח	4,559	-	-	-	-	-	-
3 סה"כ	36,012	3,724	2,012	3,696	1,997	28	15
4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר	281	1	-	1	-	-	-

טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי

	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
	מובטחים				לא מובטחים			
	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון					
	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח								
יתרות ליום 30 בספטמבר 2018								
1	30	64	1,785	3,286	1,815	3,350	32,091	חובות, למעט אג"ח
2	-	-	-	-	-	-	5,258	אג"ח
3	30	64	1,785	3,286	1,815	3,350	37,349	סה"כ
4	-	-	1	1	1	1	330	מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018								
1	28	56	1,642	3,105	1,670	3,161	32,259	חובות, למעט אג"ח
2	-	-	-	-	-	-	*4,693	אג"ח
3	28	56	1,642	3,105	1,670	3,161	*36,952	סה"כ
4	-	-	1	1	1	1	*369	מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר

* סווג מחדש

1. חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
2. לאחר הכפלה במקדמי ביטחון (haircuts), כולל התאמות חיוביות שנוספו לחשיפה.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות¹ לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
	סה"כ	⁴ 250%	³ 150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	² 2%	0%	
במיליוני ש"ח												
ליום 30 בספטמבר 2019												
1	9,604	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9,604	ריבוניות ⁵
2	422	-	-	-	-	-	-	-	422	-	-	ישויות סקטור ציבורי
3	1,248	-	-	-	-	-	-	-	1,248	-	-	תאגידים בנקאיים
5	9,845	-	34	8,949	-	-	1	-	718	126	-	תאגידים
6	2,788	-	15	2,773	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי ⁶
7	5,388	-	26	3	5,359	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
8	802	-	7	1	794	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים
9	9,421	-	68	89	1,505	446	2,188	5,125	-	-	-	משכנתאות לדיור
11	1,630	299	45	620	-	-	-	-	-	-	666	נכסים אחרים
12	41,131	299	195	12,435	7,658	446	2,189	5,125	2,388	126	10,270	סך הכל
10	351	-	150	201	-	-	-	-	-	-	-	מזה: הלוואות בפיגור
11א	231	-	-	231	-	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות

טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות¹ לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

ליום 30 בספטמבר 2018												
11,937	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11,937	ריבוניות ⁵	1
341	-	-	-	-	-	-	341	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי	2
985	-	-	-	-	-	-	985	-	-	-	תאגידים בנקאיים	3
9,670	-	130	9,334	-	1	-	55	150	-	-	תאגידים	5
3,941	-	-	3,941	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי ⁶	6
4,845	-	29	4	4,812	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים	7
758	-	5	1	752	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים	8
8,840	-	69	72	1,454	136	1,783	5,326	-	-	-	משכנתאות לדיור	9
1,645	275	58	633	-	-	-	-	-	-	679	נכסים אחרים	11
42,962	275	291	13,985	7,018	136	1,784	5,326	1,381	150	12,616	סך הכל	12
341	-	170	171	-	-	-	-	-	-	-	מזה: הלוואות בפיגור	10
201	-	-	201	-	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	א11
ליום 31 בדצמבר 2018												
12,131	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,131	ריבוניות ⁵	1
330	-	-	-	-	-	-	330	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי	2
1,169	-	-	-	-	-	-	1,169	-	-	-	תאגידים בנקאיים	3
8,870	-	114	8,540	-	1	-	48	167	-	-	תאגידים	5
3,275	-	3	3,272	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי ⁶	6
4,838	-	22	4	4,812	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים	7
760	-	4	1	755	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים	8
8,867	-	80	73	1,459	173	1,830	5,252	-	-	-	משכנתאות לדיור	9
1,714	285	45	668	-	-	-	-	-	-	716	נכסים אחרים	11
41,954	285	268	12,558	7,026	173	1,831	5,252	1,547	167	12,847	סך הכל	12
367	-	223	144	-	-	-	-	-	-	-	מזה: הלוואות בפיגור	10
214	-	-	214	-	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	א11

1. חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי. לא כולל תיק למסחר. הצגת מכשירים פיננסיים נגזרים לפי הגישה הסטנדרטית. לאחר הכפלה במקדמי המרה לאשראי של חשיפות חוץ מאזניות.
2. חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.
3. לרבות הלוואות בפיגור של למעלה מ-90 יום או חובות פגומים שאינם צוברים ריבית או השקעות בקרנות גידור / הון סיכון / הון פרטיות (ראה גם תת פרק "מניות בתיק הבנקאי" בהמשך פרק זה).
4. יתרת מיסים נדחים שאינה עולה על שיעור של 10% מהון עצמי רובד 1.
5. הירידה ביתרת החשיפות לריבוניות מול סוף שנת 2018 נובעת בעיקר מירידה בפקדונות בבנק ישראל בהיקף של כ-2.4 מיליארד ש"ח (מול הרבעון המקביל הירידה נובעת מירידה של כ-0.7 מיליארד ש"ח באג"ח מדינת ישראל ומירידה בפקדונות בבנק ישראל בהיקף של כ-1.6 מיליארד ש"ח).
6. הירידה ביתרת החשיפות לחובות בביטחון נדל"ן מסחרי מול סוף שנת 2018, נובעת בעיקר מהשפעת ביטוח חשיפות חוץ מאזניות (מול הרבעון המקביל הירידה נובעת בעיקר מסיום של פרויקטים ומהשפעת הביטוח).

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי על פי נדבך 3

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי. הסיכון שהצד הנגדי בעסקת OTC (Over the Counter) יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה. הפסד ייגרם אם בעת כניסת הצד הנגדי לכשל, יהיו מול הלקוח עסקאות בעלות ערך כלכלי חיובי. סיכון זה נמדד על-ידי הפעלת מקדמים הקבועים בהוראה על הערך הנקוב של העסקות, ובהתאם למשקל הסיכון של הצד הנגדי.

לעניין אופן אמידת הסיכון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה 9: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית

		א				ב				ה				ו				
		עלות שחלוף ¹		פוטנציאלית לאחר עתידית ²		עלות שחלוף ¹		פוטנציאלית לאחר עתידית ²		עלות שחלוף ¹		פוטנציאלית לאחר עתידית ²		עלות שחלוף ¹		פוטנציאלית לאחר עתידית ²		
		RWA		CRM ³		RWA		CRM ³		RWA		CRM ³		RWA		CRM ³		
		יתרה ליום 31 בדצמבר 2018				יתרה ליום 30 בספטמבר 2018				יתרה ליום 30 בספטמבר 2019				במיליוני ש"ח				
שיטת החשיפה הנוכחית	1	186	640	410	310	165	591	421	235	127	445	465	60	60	186	640	410	310
סה"כ	6	186	640	410	310	165	591	421	235	127	445	465	60	60	186	640	410	310
<p>1. עלות שחלוף עבור עסקאות שלא חלות עליהן דרישות מרווח עלות השחלוף היא ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל ועסקאותיו ייסגרו באופן מיידי. עבור עסקאות עם מרווח, זהו ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל כעת או במועד עתידי, בהנחה שהסגירה או ההחלפה של העסקאות תתרחש באופן מיידי. אולם, סגירת עסקה בפני הצד הנגדי עם התרחשות כשל לא תהיה מיידי בהכרח.</p> <p>2. חשיפה פוטנציאלית עתידית היא כל גידול פוטנציאלי בחשיפה בין הזמן הנוכחי ועד לתום תקופת סיכון המרווח.</p> <p>3. חשיפה בעת כשל. מתייחס לסכום הרלוונטי לחישוב דרישות ההון לאחר שישומו שיטות CRM התאמות שערך לסיכון אשראי (CVA).</p>																		

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

טבלה 10: הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA)

		א		ב		א		ב					
		EAD לאחר CRM		RWA		EAD לאחר CRM		RWA					
		RWA		CRM		RWA		CRM					
		יתרה ליום 31 בדצמבר 2018				יתרה ליום 30 בספטמבר 2018				יתרה ליום 30 בספטמבר 2019			
סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית		75	426	114	384	82	224	82	224				

סיכון שוק הוא הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בתנאי השוק (רמת מחירים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

ניהול סיכון השוק (MRA)

הדירקטוריון מתווה מסגרת לניהול סיכון השוק, וסוקר בתדירות שנתית לפחות את מסמך המדיניות של הבנק. הדירקטוריון דן, מחליט, וקובע הנחיות, באשר למדיניות ניהול סיכונים השוק של הבנק ויעדיו העסקיים, בהתאם למפורט בנוהל עבודת הדירקטוריון. הדירקטוריון סוקר את תהליך ניהול סיכונים השוק ומוודא קיומם של תהליכים אפקטיביים לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרה אחר סיכונים השוק, כמו גם התאמת פרופיל סיכונים השוק של הבנק לתיאבון הסיכון שנקבע, בין היתר באמצעות סקירה רבעונית של מסמך הסיכונים.

ניהול הפוזיציה בסיכונים שוק מבוצע באמצעות המכשירים הקיימים בשוק, תוך מתן עדיפות לאיזון החשיפות באמצעות הפעילות מול לקוחות הבנק (פיקדונות, אשראי ונגזרים).

לעניין אופן ניהול סיכון השוק בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018. יצוין כי במהלך הרבעון השני, 2019 במסגרת עדכון מדיניות ניהול סיכונים השוק של הבנק, עודכנו מגבלות חשיפת הריבית העיקריות תוך מעבר למגבלות במונחי DV המייצג שינוי מקביל בעקום של 2%, חלף 1%.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)

טבלה 11: סיכון שוק בגישה סטנדרטית

א	א	א	
סכומים	סכומים	סכומים	
			במיליוני ש"ח
31.12.2018	30.9.2018	30.9.2019	
			מוצרים ישירים (outright products)
346	334	305	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
30	39	44	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
¹ 60	155	140	3 סיכון שער חליפין ¹
			אופציות
22	12	18	6 גישת דלתא פלוס
458	540	507	9 סה"כ

1. הגידול מול סוף שנת 2018 נובע בעיקר מעליה בפוזיציה הדולרית.

מודלים לניהול סיכונים שוק

גילוי על פי EDTF / אחר

מדידת סיכונים השוק והערכתם הינה מרכיב מרכזי בתהליך ניהול סיכונים השוק, והיא מהווה בסיס לתהליכי הניטור והדיווח, ולהבטחת נאותות התשואה הצפויה כנגד סיכון השוק.

המדידה מבוצעת ביחס למכלול גורמי סיכוני השוק שזוהו במוצרים ופעילויות הבנק, המאזניות והחוץ מאזניות באמצעות מודל הערך שבסיכון (VAR) אשר מציג את הסיכון הפוטנציאלי (ירידה אפשרית בשווי בתקופת זמן נתונה). ככלל, החישוב מבוצע יומית בשתי שיטות, ברמת ביטחון של 99%. עד ליום ה-14 ביוני 2019 החישוב בוצע בגישה הפרמטרית ובגישה ההיסטורית, והחל מאותו מועד בוטלה הגישה הפרמטרית, בה נרשמו חריגות בתהליך ה-Back Test, ובמקומה התווספה מדידת VAR היברידי (גישה המשלבת גישה היסטורית ומקדמי דעיכה).

בחינת איכות המודל מבוצעת על פי תוצאות הבחינה בדיעבד (Back Test) לכל גורם סיכון בנפרד ובהתאם לשיטת הרמזור. לפי שיטה זו, תוצאות הבחינה בדיעבד מסווגות לשלושה איזורים – אדום, צהוב, ירוק – על פי מספר החריגות. לקביעת האזור ברמזור נדרש מינימום של 250 תצפיות.

יובהר כי בסיכון אופציות, מדידת Back Test הינה שבועית. מאז תחילת המדידה לא עלו חריגות. בהתאם, לאור היקף הפעילות הקיים, מיעוט התצפיות בשלב זה אינו מהותי. כמו כן, לא נצברו מספיק תצפיות להערכת איכות המודל (ריבית ובסיס) בגישה ההיברידית. מעבר לכך, יתר המדידות נמצאות ב"איזור הירוק".

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

הבנק מודד ומנהל את סיכון הריבית על התיק הכולל ובהפרדה בין התיק הבנקאי והתיק למסחר, תוך התייחסות לסיכונים הנובעים מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות כתוצאה מהפעילות הבנקאית וכן מפעילות נוסטרו וחדר עסקאות. התיק הבנקאי מכיל את כלל הפוזיציות שלא יוחסו לתיק למסחר. להגדרת התיק למסחר ראה סעיף "ניהול פוזיציות בתיק למסחר" לעיל.

מדיניות ניהול חשיפת הריבית מכוונת להשגת רמות חשיפה רצויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה אליהם חשוף הבנק, בהתאמה לתחזיות בשווקים ולרמות הסיכון הרצויות ועל סמך המגבלות שנקבעו על-ידי הדירקטוריון. החשיפות העיקריות נלקחות במגזר השקלי, במגזר צמוד המדד ובמגזר הדולרי.

למעט עדכון מדידת ה-VAR, כאמור לעיל, לעניין אופן מדידת סיכון הריבית בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון מניות

הבנק חשוף לסיכון של תנודתיות בשערי המניות בגין אחזקות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר. דירקטוריון הבנק הגדיר מגבלות סיכון נפרדות במונחי היקף ובמונחי VAR הן עבור מדד המעו"ף, קרנות סל ישראליות ומניות, והן עבור קרנות סל על מדדי חו"ל, מניות בחו"ל או ETF. בנוסף, נמדד הסיכון החשבונאי לתנודתיות ברווחיות בתיק הבנקאי תוך קביעת מגבלה ייעודית. הסיכון נמדד במונחי שינוי מחיר.

לעניין אופן מדידת סיכון המניות בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. לעניין ניהול סיכון הנזילות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

הדרישה המזערית עומדת על 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס המינימלי נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תכנית לעמידה בדרישה המזערית. יחס כיסוי הנזילות נמדד ברמה יומית ומדווח כממוצע התצפיות היומיות שנמדדו ברבעון שהסתיים בתאריך הדוח.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון השלישי 2019 עמד על 128% אל מול דרישה מזערית של 100%. במהלך הרבעון השלישי לא נצפו חריגות מהדרישה המזערית ביחס ה-LCR.

טבלה 12: יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019	
126%	130%	128%	יחס כיסוי הנזילות ¹
100%	100%	100%	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

1. מחושב על בסיס ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון המדווח.

ליום 30 בספטמבר 2019 עומדת סיבולת סיכון ליחס הכולל על 105% ותיאבון הסיכון עומד על 110%. על רקע הודעות בעלי השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017 בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק והודעתם על התקשרות עם בנק מזרחי בעניין זה ונוכח חוסר הוודאות בו פועל הבנק בעקבות כך, החליט דירקטוריון הבנק על שמירה על יחס כיסוי נזילות כולל (LCR) גבוה יותר בתקופה זו – החל מיום 1 בדצמבר 2019 נקבע יעד (תאבון סיכון) של 120% (סיבולת סיכון של 115%). שיעור זה ייבחן מעת לעת בהתאם להתפתחויות ויעודכן במידת הצורך.

ניהול סיכון הנזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים.

ככלל, הבנק מעדיף את הקטנת סיכוני הנזילות על פני שיקולי רווחיות לטווח קצר. לעניין עקרונות לניהול סיכון הנזילות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ניהול הסיכונים התפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי וסיכונים ציבוריים, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכון התפעולי בבנק מיושם בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 350 וכן עפ"י הוראות רלוונטיות בנושאים של סיכון משפטי, סיכונים ציבוריים, ניהול סיכון טכנולוגיות המידע, מחשוב ענן, הגנת הסייבר ואבטחת מידע, בנקאות בתקשורת והמשכיות עסקית. נושאים אלה מעוגנים במסמכי מדיניות יעודיים ופרטניים. הנהלות היחידות העסקיות הן אלו הנושאות באחריות לזיהוי וניהול הסיכונים בפעילות העסקית. אגף בקורות וניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני לסיכון התפעולי.

לפרטים נוספים בדבר עקרונות לניהול הסיכון התפעולי בבנק ראה גם בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

מערכות המידע והמחשוב של הבנק

הפעילות בבנק נשענת במידה רבה על מערכות מידע ומחשוב המותאמות לצרכיו. פעילות טכנולוגית המידע מאופיינת, בין היתר, בתהליכים חוצי ארגון, תוך השפעה משמעותית על התנהלות הבנק. הבנק מקפיד לשמור על איכותן של המערכות ועל תפקודן התקין, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח והתאמה של מערכות המידע והמחשוב (תוכנה, חומרה, תקשורת וכדומה), לשימוש ולשימוש לקוחותיו, גם בניהול של מערך אבטחת מידע הולם, היערכות לשעת חירום והמשכיות עסקית.

לבנק התקשרות מהותית רבת שנים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול עיקריים מבנק לאומי לישראל בע"מ החושפת את הבנק לסיכונים בתחום מיקור חוץ. הסכם המחשוב והתפעול הנוכחי נחתם לתקופה של 10 שנים אשר הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. ממועד זה החלה תקופה של שלוש שנים המוגדרת כ"פרויקט סיום ההתקשרות". ההתקשרות עם בנק לאומי מגובה באישורים הרגולטוריים הנדרשים. לבנק תלות בלאומי היות ולא קיימת חלופה מידית זמינה למערכות המסופקות על ידו, ולכן נזק למערכות עלול לגרום לבנק לחשיפה או לנזק מהותי. עם התקרבות מועד סיום תקופת ההתקשרות עם לאומי, הבנק החל בבחינת האפשרויות העומדות בפניו ובמסגרת זו פנה לספקים שונים לצורך קבלת הצעות לשירותי מחשוב ותפעול ובחן החל מסוף 2016 ועד לרבעון הראשון של שנת 2018 הצעות ראשוניות שלהם תוך הסתייעות בשירותי ייעוץ חיצוניים, ובפיקוח ועדה דירקטוריונית ייעודית (הועדה לענייני טכנולוגית המידע וחדשנות טכנולוגית). יחד עם זאת, בעקבות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי עוכב התהליך עקב חוסר הודאות באשר לעתידו העצמאי של הבנק.

לאור התמשכותו של מצב אי הודאות והעיכוב בלוחות הזמנים של פרויקט החלפת מערכות המחשוב של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק ביום ה-29 במרס, 2018 את הצעת בנק לאומי שהתקבלה בבנק באותו מועד, שעיקרה הינם כי על רקע העסקה של בעלי השליטה יסכים בנק לאומי, לדחות את תום תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, ובלבד שבכל מקרה בו יבקש הבנק להקדים את תום תקופת ההפרדות, תינתן ללאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות לפני מועד סיום ההפרדות.

נוכח פניית הצדדים לקבלת אישור הממונה על התחרות לפטור מהסדר כובל ביחס להארכת ההתקשרות בין הבנק לבין לאומי, נמסר לבנק על ידי הממונה על התחרות, כי על פניה נראית פניית הצדדים כמיזם משותף אשר מתאים לבחינת הצדדים על פי "הוראות ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים)(הוראת שעה) תשס"ו-2006" ולכן אינו מצריך אישור הממונה על התחרות. כמו כן קיבל הבנק אישור מאת הפיקוח על הבנקים כי אין לו התנגדות להארכת תקופת מתן שירותי המחשוב לבנק על ידי לאומי עד ליום 30 ביוני 2021.

בנוסף, עקב התמשכות תקופת אי הודאות בה פועל הבנק כאמור לעיל, ולצורך הערכות המשכיות קבלת שירותים ביחס למערכות הליבה של הבנק ולהחלפת ספק שירותי מחשוב - אם הבנק יוותר בנק עצמאי, ובהתחשב בלוחות הזמנים להסבת מערכות ליבה שעשויה לארוך מספר שנים, חידש הבנק תהליך בחינת, עדכון וטיוב הצעות שקיבל מספקים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול כאמור. במסגרת תהליך זה, החליט דירקטוריון הבנק ביום 2, ביולי, 2019 למקד התהליך בבחינת וטיוב הצעתה של Tech Mahindra, ולקדם המגעים מולה בנוגע להצעתה תוך הבהרה כי התקשרות לא תבוצע או ניתן יהיה להפסיקה אם הבנק לא יוותר בנק עצמאי, כאשר לא תבוצע כל פעולה היוצרת מחויבות או התחייבות של הבנק כלפי Tech Mahindra מכל סוג, אלא אם יתקבל אישור פרטני מראש של דירקטוריון הבנק.

במקביל למו"מ עם Tech Mahindra אותו מנהל הבנק בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק הנזכרת לעיל ונוכח אי יכולתו של הבנק להשלים את פרויקט החלפת מערכות המחשוב עד למועד הארכת ההסכם עם לאומי, 30 ביוני 2021, מקיים הבנק מגעים עם בנק לאומי למציאת פתרון להמשך קבלת שירותי מחשוב מבנק לאומי לתקופה מוגבלת עד לקבלת שירותי מחשוב ותפעול מספק חדש, באופן שיאפשר החלפת המערכות בצורה תקינה. נכון למועד דוחות אלו לא הבשילו המגעים שהתקיימו עד כה עם בנק לאומי ביחס לאספקת פתרון זמני לבנק כאמור לעיל.

בהתחשב בתשומות שתדרשנה לביצוע פרויקט החלפת מערכות מחשוב, ככל שהבנק יוותר בנק עצמאי, ולקבלת שירותי מחשוב לתקופה המוגבלת, ולהוצאות וההשקעות שתדרשנה מהבנק במקביל, הן לצורך ביצוע פרויקט החלפת מערכת המחשוב והן להמשך קבלת השירותים לתקופה המוגבלת, צפויה עליה משמעותית בעלויות המחשוב של הבנק לתקופה מוגבלת (הכוללת הן את תקופת פרויקט החלפת המערכות והן את שנות הפעילות הראשונות של המערכת לאחר החלפתה, עקב העמסה מואצת של הוצאות הפחת בגין המערכת החדשה) ובהתאם גם פגיעה משמעותית ברווחיות הבנק שאין ביכולת הבנק להעריכה בשלב זה. כן יהיו לכך השלכות על גובה חשיפת הבנק לסיכונים שונים, ובראש ובראשונה לסיכון של טכנולוגית המידע ולסיכון האסטרטגי.

נכון למועד הדוחות אין וודאות באשר לתוצאות המו"מ בין הבנק לבין Tech Mahindra, לרבות בשל גורמים ונסיבות שאינם בשליטת הבנק ו/או בשל מכשולים אחרים בהוצאתו לפועל של התהליך והמגעים האמורים, וכן בשל תוצאותיו האפשריות של הערר התלוי ועומד על החלטת מ"מ הממונה על התחרות שלא לאשר את המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי והשלכות פסק הדין בנושא על עתידו של הבנק כבנק עצמאי. לפיכך, האמור לעיל והנובע ממנו מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, אשר עשוי להסתיים ללא התקשרות בין הבנק לבין Tech Mahindra או להתממש באופן שונה מהצפוי, כאשר אין ודאות כי יתרחש בפועל. על רקע האמור לעיל ונוכח חוסר הוודאות בו פועל הבנק, פחתה רמת הוודאות הנוגעת להתממשות התכנית האסטרטגית של הבנק, ובהתאמה, במהלך שנת 2018 עלה הסיכון האסטרטגי. בהתאם לכך, התואמה תכנית העבודה של הבנק לתכנית האסטרטגית ולתקופת אי הוודאות בה מצוי הבנק, לרבות דחיית הטיפול במשימות ארוכות טווח ועתירות משאבים, וזאת עד להתבהרות מצב הדברים.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

בנוסף לשירותי מחשוב בנק לאומי הבנק מפעיל מערכות מחשוב עצמאיות שפותחו על ידו ו/או באמצעות בתי תוכנה.

ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע

סיכון סייבר מוגדר כסיכון להתממשות אירוע סייבר שהינו אירוע אשר במהלכו מתרחשת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי או מטעם גורמים חיצוניים או פנימיים לבנק.

ניהול סיכון סייבר בבנק מיושם בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 361 וכן עפ"י הוראות רלוונטיות כגון: ניהול טכנולוגיות המידע וניהול הסיכון התפעולי. הבנק התווה מדיניות אסטרטגית הגנת סייבר המגדירה את הכיוונים האסטרטגיים הדרושים על מנת לחזק את כלל מערך ההגנה.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום

אירועים מסוגים שונים עלולים לפגוע ו/או להשבית פעילויות מהותיות של הבנק ולקוחותיו, לפגוע בהמשכיות עסקיו, לחשוף את הבנק לסיכונים שונים ולגרום לבנק ו/או ללקוחותיו נזקים משמעותיים.

לבנק תכניות המשכיות עסקית בחירום, המפרטות את אופן הפעלת השירותים בחירום ואת המשאבים הנדרשים בעת אירוע מסוג המשכיות עסקית, וזאת על-מנת לחזור ביעילות ובלוחות זמנים קצרים לשגרת עבודה, כולל ניהול תקין של נכסי טכנולוגיית המידע אשר תומכים בתהליכים בעלי השפעה מהותית על התנהלות עסקי הבנק.

לפרטים נוספים בדבר ניהול הסיכון התפעולי בבנק ובכלל זה מערכת המידע והמחשוב של הבנק, הגנת סייבר ואבטחת מידע, ראה גם בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון ציות

סיכון ציות מוגדר כסיכון שתאגיד יסבול מסנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות חוק, רגולציה, נהלים פנימיים וקודים אתיים. ניהול סיכונים הציות מיושם בהתאם להוראת הדין החל על הבנק, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 308 - ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי, שנוסחה העדכני נכנס לתוקף ביום ה-1 בינואר 2016. לעניין ניהול סיכון הציות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הינו סיכון להפסד כתוצאה מהיעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם והוא כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או לצעדי עונשין (Fines Penalties) כתוצאה מפעילות פיקוחית (Punitive Damages), כמו גם מהסדרים פרטניים. האגף ליעוץ משפטי וציות של הבנק אחראי לניהול הסיכון המשפטי בבנק והוא מעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות הבנק וקבוצתו, והיעוצת המשפטית הראשית משמשת כמנהלת הסיכון המשפטי של הבנק. לעניין ניהול הסיכון המשפטי בבנק, למעט דיווח זה, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון מוניטין

מוניטין הוא אוסף של תפיסות, דעות ואמונות של מחזיקי העניין לגבי התאגיד, בהתבסס על ניסיונם וציפיותיהם. סיכון מוניטין הוא הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מהתנהלות התאגיד, מצבו הפיננסי או פרסום שלילי (אמיתי או כוזב) ועלול לבוא לידי ביטוי בתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עשויה להשפיע לרעה על אמון הציבור בבנק ועל יכולתו של הבנק לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון (כגון באמצעות שווקים בין-בנקאיים או שוקי איגוח). סיכון המוניטין מאופיין ברב ממדיות ומשקף את תפיסתם של משתתפים אחרים בשוק. יתרה מכך, הפוטנציאל להתממשותו מתקיים בכל רחבי הארגון ובמהותו הוא פונקציה של הלימות תהליכי ניהול הסיכונים הפנימיים של הבנק, כמו גם של האופן והיעילות של תגובות ההנהלה להשפעות חיצוניות. לעניין ניהול סיכון המוניטין בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

הבנק ימשיך לבחון ולעקוב אחר השלכות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי והחלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018 להתנגד לאישור המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, כמפורט לעיל, על סיכון המוניטין, בין היתר בשים לב להודעת בעלי השליטה מיום 25 ביוני 2018 והודעתם מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות והחלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 להצטרף לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. בהתאם להחלטה זו הצטרף הבנק לערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות כאמור לעיל. בנוסף, ראה הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 8 ביולי, 2019, לפיה התקשרו בתוספת שניה להסכם עם בנק מזרחי, במסגרתו בין היתר הוארך המועד להתקיימותם של התנאים המוקדמים לפרסום הצעת רכש הקבועים בהסכם ביניהם. ביום 25.11.2019 התקבל בבנק מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק עותק ההודעה שנשלחה על ידם לבנק מזרחי בדבר הארכת ההסכם שנחתם בינם לבין בנק מזרחי ביום 27 בנובמבר, 2017 וזאת עד ליום 31.12.2019, בהתאם לזכותם מכח התוספת השנייה להסכם הנ"ל. נכון למועד הדוחות הושלם שלב ההוכחות והסיכומים בתיק הערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות שלא לאשר את המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, וההליך נמצא לפני מתן פסק דין. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם מר שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים".

סיכון אסטרטגי

הסיכון האסטרטגי הינו סיכון נוכחי או עתידי לרווחי הבנק, להון, למוניטין או למעמד הבנק, אשר עלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום לא נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה נוצר ממידת התאימות של המטרות האסטרטגיות שהציב הבנק, ליכולותיו ולסביבה הכלכלית בה הוא פועל, מיישומות תכניות העבודה והיעדים שהוגדרו לצורך השגתן, מהמשאבים שהוגדרו לצורך העמידה בתכניות ומאיכות היישום של מרכיבי התכניות. חברי הנהלת הבנק אחראים לניהול הסיכון, כל אחד בתחומו.

כאמור, לאור הכרזת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק, ונוכח חוסר הודאות בו פועל הבנק בעקבות כך, פחתה רמת הוודאות הנוגעת להתממשות התכנית האסטרטגית של הבנק, ובהתאמה, עלה הסיכון האסטרטגי. בהתאם לכך, הותאמה תכנית העבודה של הבנק לתקופת אי הוודאות בה מצוי הבנק, כך שאינה כוללת בשלב זה ועד להתבהרות מצב הדברים, יעדים ופרוייקטים ארוכי טווח הנגזרים מהתכנית האסטרטגית.

הודעת בעלי השליטה מיום 25 ביוני 2018, הודעתם מיום 5 באוגוסט 2018 והודעתם מיום 8 ביולי 2019 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספות להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללות תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, וכן החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 ובהתאם הצטרפות הבנק בחודש ספטמבר 2018 לערר שהוגש על ידי בעלי השליטה על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, מאריכות את תקופת אי הוודאות עמה מתמודד הבנק, תוך פוטנציאל לעלית מדרגה נוספת בסיכון האסטרטגי. סיכון זה מתגבר לאור פרויקט החלפת מערכות מחשוב, כאמור לעיל.

כמו כן, לאחרונה קיימות יוזמות רגולטוריות בתחום האשראי הצרכני אשר עלולות להשפיע על מידת יישום היעדים ארוכי הטווח של הבנק. בפרט, שיפור היכולות הנובעות משימוש במאגר נתוני אשראי, המאפשר לכל גוף לקבל מידע אגרטיבי על כל לקוח במערכת הבנקאית, ומ-API Open, המאפשר לנותני שירות להתחבר למערכות הבנק ולשלוף מידע עדכני בזמן אמת על הלקוח, אשר צפויים להגביר את התחרות בקרב הלקוחות הקמעונאיים, ובכלל זה מול גופים חוץ בנקאיים. בנוסף, המשך סביבת הריבית הנמוכה במקביל להקצאת משאבים לפרוייקט הסבת מערכות המחשב, משפיעה על יכולת שיפור הרווחיות והתשואה בטווח הקצר.

לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ו"מערכות המידע והמחשוב של הבנק", וכן באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

הבנק ממשיך לבחון ולעקוב אחר השלכות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי, כמפורט לעיל, על הסיכון האסטרטגי. לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה גם "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים".

מעבר לאמור לעיל, לעניין ניהול הסיכון האסטרטגי בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון סביבתי

סיכון סביבתי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בנקים עשויים להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותם וסיכונים אלו עלולים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כמו: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון הנזילות). תיתכן גם חשיפה לסיכון מוניטין כתוצאה מהאפשרות שיוחס לבנק קשר לגורם היוצר מפגע סביבתי.

לעניין ניהול הסיכון הסביבתי בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ביום 4 בנובמבר, 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, בין היתר, עדכון מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק. השינויים העיקריים בין מדיניות התגמול הקודמת לבין מדיניות התגמול החדשה הינם כדלקמן:

הוסף למען הזהירות סעיף כללי לפיו תנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה, לרבות המשכורת ויתר הרכיבים הקבועים וכן המענקים המשתנים, יקבעו כך שסך כל התגמול לנושא משרה יעמוד בהוראות הקבועות בחוק מגבלת התגמול; הוספה סמכות של ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר במקרים חריגים סכום מענק משתנה בגין אירועים מיוחדים, למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על 2 משכורות חודשיות ממוצעות של נושא משרה, וזאת בשל אירוע חריג, כגון השלמת פרויקט חד פעמי, שינוי מבנה מהותי או תרומה מיוחדת להשגת יעדי הבנק. המענק המיוחד כפוף לכללים הקבועים בהוראות הדין לעניין תשלום מענקים; במסגרת פרק "ביטוח, שיפוי ופטור מאחריות לנושאי משרה בבנק" עודכנו תנאי המסגרת בהם הוסמך הבנק לרכוש פוליסת ביטוח נושאי משרה

לנושאי משרה ודירקטורים בבנק וחברות הבנות שלו. זאת, בשים לב להגדלת הכיסוי הביטוחי של הבנק החל משנת 2018 ונוכח האחריות הרבה המוטלת על נושאי המשרה בבנק והסיכונים אליהם חשוף הבנק דרך כלל, ובפרט על רקע הסיכונים הנובעים מתנאי אי הודאות בהם פועל הבנק ובשים לב לחקיקה ולרגולציה הרלוונטית. כן הוספה התייחסות לפיה הבנק מוסמך לרכוש פוליסת ביטוח בגין אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות הבנות שלו מסוג Run Off וזאת לפני מכירה, העברה, מיזוג או היווצרות שליטה בבנק על ידי גוף או אדם כלשהו בכל דרך שהיא; נוספה תניה כי השיעור המירבי לפיצויים המוגדלים לנושאי משרה שהעסקתם בבנק הסתיימה עקב שינוי מבני בבנק, לרבות מיזוג ו/או הצעת רכש לא יעלה במקרה של פיטורין או פרישה על 250%; נוספה הבהרה לסעיף במדיניות הקיימת שמאפשר לבנק לכלול בהסכמים עד 6 חודשי אי תחרות, ולפיה בתקופת אי התחרות עשוי נושא המשרה להיות זכאי למשכורת ולתנאים נלווים; נוספה הבהרה לפיה תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון יקבעו כך שסך על התגמול ליו"ר הדירקטוריון יעמוד בהוראות הקבועות בחוק מגבלת התגמול.

למעט שינוי זה, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

שירה רדובן
מנהלת סיכונים ראשית

שבי שמר
מנהלת כללית

זאב אבלס
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 28 בנובמבר, 2019